สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธรมหาเถระ) ป.ธ.๙ วัดสามพระยา

มูลนิธิสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) วัดสามพระยา

มูลนิธิสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร)

วัดสามพระยา

ความเป็นมาของมูลนิธิ
สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) วัดสามพระยา

มูลนิธิสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) ได้ริเริ่มจัดตั้งขึ้นในราวเดือนมีนาคม ๒๕๒๘ ซึ่งเป็นช่วงที่เจ้าประคุณสมเด็จฯ มีอายุได้ ๗๙ ปี โดยมีพระเถรานุเถระและศิษยานุศิษย์ ประกอบด้วย

- ท่านเจ้าคุณ พระวิสุทธิวงศาจารย์ (สุง) วัดพิชยญาติการาม
- ท่านเจ้าคุณ พระธรรมปิฎก (นิยม) วัดชนะสงคราม
- ท่านเจ้าคุณ พระธรรมธีรราชมหามุนี (ช่วง) วัดปากน้ำ
- อาจารย์ทรัพย์ ประกอบสุข
- อาจารย์สุพจน์ สุโรจน์
- นายวิสุทธิ์ จินดาพล
- นายอานนท์ ท้าวขุนราชา

ได้เข้ากราบเรียนหารือเจ้าประคุณสมเด็จฯ ว่า ในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๒๙ เจ้าประคุณสมเด็จฯ จะมีอายุครบ ๘๐ ปี ซึ่งถือว่าเป็นปีอายุวัฒนมงคลอย่างยิ่ง พระเถรานุเถระและคณะศิษย์มีความเห็นว่าควรจัดตั้งมูลนิธิขึ้น เพื่อหาดอกผลมาทำนุบำรุงวัดสามพระยา และบำเพ็ญสาธารณกุศลอื่น โดยขออนุญาตใช้ชื่อสมณศักดิ์ของเจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นชื่อมูลนิธิด้วย

เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้กล่าวอนุโมทนา ดังคำปรารภในวันทำพิธีแจกทุนการศึกษาแก่นักเรียน นิสิตนักศึกษา ในครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๙ ว่า

"ก็อยากจะกล่าวเพื่อท่านที่ยังไม่ทราบจะได้ทราบว่า เมื่อผมทราบว่าจะตั้งมูลนิธิก็บอกตัดสิทธิ์ผู้มาติดต่อว่า วัตถุประสงค์ขอให้มีเพียง ๒ ประการ จะกี่ประการก็ตาม ๒ ประการนี้ต้องมีคือ สาธารณสงเคราะห์ ศึกษาสงเคราะห์ นอกนั้นจะเพิ่มเอาอะไรก็ตามใจ เฉพาะเกี่ยวกับวัดสามพระยาจะไม่ระบุไว้ในตราสารมูลนิธิก็ได้ เพราะว่าวัดสามพระยาเป็นวัดเล็ก เพราะฉะนั้น ถ้าไม่จำเป็นแล้วละก็ไม่ต้องใส่ลงไปด้วย เขาให้เหตุผลว่า มูลนิธิตั้งอยู่ในวัดนี้ จะต้องตั้งวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับวัดสามพระยาด้วย ส่วนทางวัดจะใช้หรือไม่ใช้ ก็เป็นเรื่องของทางวัด ผมก็เห็นด้วย เพื่อให้เขาเบาใจและสบายใจ"

หลังจากนั้น คณะศิษยานุศิษย์นำโดย ท่านเจ้าคุณ พระธรรมปิฎก (นิยม) วัดชนะสงคราม อาจารย์สุพจน์ สุโรจน์ และ นายทวี ชูทรัพย์ ได้ช่วยกันดำเนินการจดทะเบียนมูลนิธิตามกฎหมาย ซึ่งได้รับอนุญาตให้จดทะเบียนจัดตั้งเพื่อให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลจากกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๒๙ โดยมีคณะกรรมการบริหารมูลนิธิเริ่มแรก ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ จำนวน ๑๕ รูป/คน คือ

๑. พระวิสุทธิวงศาจารย์ (สุง)	วัดพิชยญาติการาม	เป็นประธานกรรมการ
๒. พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (พุฒ)	วัดสุวรรณาราม	เป็นรองประธานกรรมการ
๓. นายทวี ชูทรัพย์		เป็นรองประธานกรรมการ
๔. พระธรรมปิฎก (นิยม)	วัดชนะสงคราม	เป็นกรรมการ
๕. พระธรรมธีรราชมหามุนี (ช่วง)	วัดปากน้ำ	เป็นกรรมการ
๖. พระเทพวิมลโมลี (บุญมา)	วัดเบญจมบพิตร	เป็นกรรมการ
๗. พระเทพมุนี (วิลาส)	วัดยานนาวา	เป็นกรรมการ
๘. นายดิลก ลิ้มนรรัตน์		เป็นกรรมการ
๙. นายชัชวาลย์ ชาตะสิงห		เป็นกรรมการ
๑๐. นายวิสุทธิ์ จินดาพล		เป็นกรรมการ
๑๑. พระครูวรวงศ์มนูญ ธมฺมทินฺโน	วัดสามพระยา	เป็นกรรมการ และเลขานุการ

๑๒. นายสุพจน์ สุโรจน์ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๓. นายอานนท์ ท้าวขุนราชา เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๔. นายทรัพย์ ประกอบสุข เป็นกรรมการและเหรัญญิก
๑๕. นายฐานิสร์ ชาครัตพงศ์ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเหรัญญิก

ในตราสารที่จดทะเบียน มูลนิธิมีทุนเริ่มแรก เป็นเงินสดจำนวน ๖๒๒,๙๓๑.- บาท (หกแสนสองหมื่นสองพันเก้าร้อยสามสิบเอ็ดบาทถ้วน) โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งมูลนิธิ ๕ ประการ ดังนี้

๑. เพื่อการกุศลทะนุบำรุงและปฏิสังขรณ์ วัดสามพระยา
๒. เพื่อการกุศลสาธารณสงเคราะห์
๓. เพื่อการกุศลศึกษาสงเคราะห์
๔. เพื่อทำการกุศลหรือร่วมมือกับองค์การกุศลอื่น ๆ เพื่อสาธารณประโยชน์ และสังคมสงเคราะห์
๕. ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด

การจัดสรรเงินเพื่อเป็นทุนการศึกษาสงเคราะห์ ในแต่ละปีนั้น คณะกรรมการบริหารมูลนิธิ ได้คำนึงถึงการช่วยเหลือนักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี และมีฐานะยากจน ในสถานศึกษาต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งนักเรียนระดับประถมและมัธยมในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา **ซึ่งเป็นบ้านเกิดของเจ้าประคุณ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร)** อีกด้วย ทั้งนี้ โดยใช้เฉพาะดอกผลจากเงินบริจาคของผู้มีจิตศรัทธาที่ตั้งทุนไว้กับมูลนิธิ เป็นประจำทุกปี

คณะกรรมการบริหารมูลนิธิฯ (ชุดปัจจุบัน)

คณะกรรมการมูลนิธิฯ ชุดปัจจุบัน ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากนายทะเบียนมูลนิธิกรุงเทพมหานคร เป็นชุดที่ ๑๖ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐ ประกอบด้วย

๑. สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (สมศักดิ์)	วัดพิชยญาติการาม	เป็นประธานกรรมการ
๒. พระพรหมดิลก (เอื้อน)	วัดสามพระยา	เป็นรองประธานกรรมการ
๓. นายทวี ชูทรัพย์		เป็นรองประธานกรรมการ
๔. พระพรหมกวี (พงศ์สันต์)	วัดกัลยาณมิตร	เป็นกรรมการ
๕. พระเทพวิสุทธิดิลก (ละเอียด)	วัดสามพระยา	เป็นกรรมการ
๖. พระเมธีธรรมานันท์ (สำเริง)	วัดดอนหวาย จ.นครปฐม	เป็นกรรมการ
๗. พระครูพิศาลปริยัตยาทร (มนูญ)	วัดสามพระยา	เป็นกรรมการ
๘. พระสุวรรณเมธาภรณ์ (ขุนทอง)	วัดสามพระยา	เป็นกรรมการและเลขานุการ
๙. พระอรรถกิจโสภณ (สมทรง)	วัดสามพระยา	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๐. นายบุรินทร์ สายสกุล		เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๑. นายถวิล รุยาพร		เป็นกรรมการและเหรัญญิก
๑๒. นายอารมณ์ ชวาลารัตน		เป็นกรรมการและผู้ช่วยเหรัญญิก
๑๓. ผศ.ฐานิสร์ ชาครัตพงศ์		เป็นกรรมการ
๑๔. รศ.สุพจน์ สุโรจน์		เป็นกรรมการ
๑๕. นายปรีชา เฮ็งสกุล		เป็นกรรมการ

สังเขปประวัติ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) ป.ธ.๙

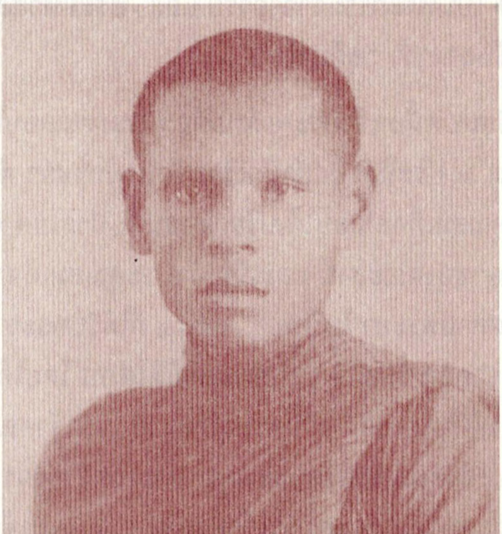

อดีตเจ้าอาวาสวัดสามพระยา กรรมการมหาเถรสมาคม
และเจ้าคณะใหญ่หนกลาง

เจ้าประคุณ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

นามเดิม **ฟื้น** นามสกุล **พรายภู่** เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนบุตรชาย ๓ คน ของนายฟุ้ง และ นางกัง พรายภู่ เกิดเมื่อวันอังคารที่ ๒๐ มีนาคม ๒๔๔๘ (ปีมะเส็ง) ที่บ้านคลองสะแก หมู่ที่ ๑ อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บรรพชาเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๑๗ ปี (พ.ศ. ๒๔๖๕) ณ พัทธสีมาวัดสามพระยา โดยมี **พระสุธรรมธีรคุณ** (ภายหลังเลื่อนเป็นพระธรรมดิลก) เป็นพระอุปัชฌาย์

อุปสมบทเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๔๖๙ ณ พัทธสีมาวัดสามพระยา โดยมี **พระสุธรรมธีรคุณ** (ภายหลังเลื่อนเป็นพระธรรมดิลก) เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระครูปลัดผาด** เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และ **พระมหาสละ** เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้รับฉายาว่า **"ชุตินฺธโร"**

ก่อนอุปสมบทนั้น เจ้าประคุณสมเด็จฯ สามารถสอบได้นักธรรมเอก และเปรียญธรรม ๓ ประโยค ในสำนักเรียนวัดสามพระยา ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ เจ้าประคุณสมเด็จฯ สอบได้เปรียญธรรม ๙ ประโยค ซึ่งเป็นประโยคสูงสุดในการศึกษาของคณะสงฆ์ และเมื่อเจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดสามพระยา ในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ก็ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ที่ **พระปริยัติโศภน** โดยได้ดำรงตำแหน่งด้านการปกครองที่สำคัญ อาทิ เป็นพระอุปัชฌาย์ เป็นเจ้าคณะมณฑลเหนือ สมาชิกสังฆสภา เจ้าคณะจังหวัดพระนคร สังฆมนตรีว่าการองค์การศึกษา กรรมการมหาเถรสมาคม รักษาการเจ้าคณะภาค ๑-๑๘ เจ้าคณะใหญ่หนกลาง หนใต้ และในปี พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๓๑ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช (วัดราชบพิธ) ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช (วัดบวรนิเวศ) เป็นต้น

ในด้านการศึกษา นอกจากจะเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี สำนักเรียนวัดสามพระยาแล้ว ยังเป็นกรรมการตรวจธรรมและบาลีสนามหลวง เป็นผู้อำนวยการสำนักอบรมสงฆ์วัดสามพระยา (ส.อ.ส.) เป็นแม่กองบาลีสนามหลวง นานถึง ๒๘ ปี เป็นผู้เริ่มเปิดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีชั้นสูง ประโยค ป.ธ.๗ – ป.ธ.๙ ซึ่งปัจจุบันเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง รวมทั้งเป็นผู้ปรับปรุงหลักสูตรภาษาบาลี โดยตั้งประโยค ๑-๒ ขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษาภาษาบาลี และปรับปรุงหลักสูตรภาษาบาลีแผนใหม่ โดยเพิ่มวิชาทางโลก เช่น ภาษาอังกฤษและคำนวณ แต่ยังคงไว้ซึ่งหลักสูตรภาษาบาลีแผนเก่า เช่นเดิม

ในด้านงานเผยแผ่และงานพิเศษนั้น เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้ส่งพระภิกษุไปประกาศและเผยแผ่พระศาสนา ณ ประเทศมาเลเซีย รวมทั้งประเทศสิงคโปร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๘ - พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียนพระสังฆาธิการส่วนกลาง และอบรมบรรยายถวายความรู้ เพื่อให้พระสังฆาธิการได้มีความรู้ทั้งด้านการปกครอง และด้านการเผยแผ่ เป็นต้น งานพิเศษได้แก่ การเป็นกรรมการตรวจสำนวนคำแปลพระไตรปิฎก เป็นผู้แต่งหนังสือคู่มือวินัยนักธรรมชั้นโทและชั้นเอก ในสภามหามกุฏราชวิทยาลัย รวมทั้งเป็นประธานที่ปรึกษาตรวจชำระพระไตรปิฎกแผนกพระสูตร ของคณะสงฆ์ไทย

ในด้านสมณศักดิ์ เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ต่อจากพระราชาคณะชั้นสามัญ ดังนี้

พ.ศ. ๒๔๙๑ เลื่อนสมณศักดิ์เป็น **พระเทพเวที** ตรีปิฎกคุณ สุนทรธรรมภูษิต ยติคณิศร บวรสังฆาราม คามวาสี

พ.ศ. ๒๕๐๐ เลื่อนสมณศักดิ์เป็น **พระธรรมคุณาภรณ์** สุนทรคัมภีรญาณ ตรีปิฎกปฏิภาณพิเศษ สุตตันตประเภทโกศล วิมลมหันตคณาทร มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี

พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้รับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์ ขึ้นเป็นรองสมเด็จพระราชาคณะ ชั้นหิรัญบัฏ ที่ **"พระธรรมปัญญาบดี** ศรีวิสุทธิคุณวิบุลปรีชาญาณนายก ตรีปิฎกคุณาลังการวิภูษิต มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี"

พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้รับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์ ขึ้นเป็นสมเด็จพระราชาคณะ ชั้นสุพรรณบัฏ ที่ **"สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์** ญาณอดุลสุนทรนายก ตรีปิฎกปฏิภาณพิเศษ สุตันตประเภทโกศล วิมลมหันตคณาทร มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี อรัณยวาสี"

สมณศักดิ์ในทางคณะสงฆ์นั้น ถือธรรมเนียมปฏิบัติในกรณีพระสงฆ์ที่สำเร็จเปรียญธรรมชั้นเปรียญเอก คือ ประโยค ๗-๘-๙ จะแต่งตั้งเริ่มต้นเป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ แล้วเลื่อนเป็นชั้นราช ชั้นเทพ ชั้นธรรม ชั้นรอง

สมเด็จพระราชาคณะ (ชั้นหิรัญบัฏ) และ ชั้นสมเด็จพระราชาคณะ (ชั้นสุพรรณบัฏ) ตามลำดับ

จะเห็นว่าเจ้าประคุณสมเด็จฯ มิได้เลื่อนเป็นพระราชาคณะชั้นราช แต่ข้ามชั้นเป็นพระราชาคณะชั้นเทพเลย ซึ่งมีน้อยองค์นักที่จะได้รับสิทธิพิเศษเช่นนี้ เรื่องนี้มีเกร็ดเล่าไว้โดย **ฯพณฯ นายสมัคร สุนทรเวช** อดีตนายกรัฐมนตรี ว่า "เมื่อถึงเวลาที่ **พระปริยัติโศภน** ควรจะได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นชั้นราช ปรากฏว่าท่านนายกรัฐมนตรีสมัยนั้นคือ **จอมพล ป.พิบูลสงคราม** ตรวจดูรายชื่อไม่มี สอบถามกลับไปทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ได้ทราบว่า ปีนั้นไม่มีตำแหน่งชั้นราชว่างพอที่จะเลื่อนชั้นสามัญขึ้นไปได้เลย **พระปริยัติโศภน** จึงได้เลื่อนชั้นข้ามขั้น จากชั้นสามัญไปเป็น **พระเทพเวที**

และเป็นที่รู้กันในหมู่ศิษยานุศิษย์ว่า เจ้าประคุณสมเด็จฯ สมัยที่ยังครองตำแหน่ง **พระธรรมปัญญาบดี** ซึ่งเป็นรองสมเด็จพระราชาคณะอยู่นั้น ท่านเป็นพระที่ถือสมถะ ไม่สนใจในลำดับชั้นขั้นตอนว่าจะได้เลื่อนชั้นเลื่อนขั้นกันเมื่อใด แม้กระทั่งเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่กรมการศาสนาได้ดำเนินเรื่องการสถาปนาเจ้าประคุณสมเด็จฯ ขึ้นเป็น **สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์** เมื่อท่านได้ทราบความก็ยังบอกกล่าวให้ลูกศิษย์ลูกหาไปบอกยับยั้ง เพื่อให้ทางราชการเลือกหาองค์ที่เหมาะสมกว่าตัวท่าน แต่ทางราชการได้ดำเนินการไปไกลเกินกว่าที่จะถอนหรือขอเปลี่ยนองค์กันได้แล้ว เจ้าประคุณสมเด็จฯ จึงได้รับสถาปนาขึ้นเป็น **สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์** เมื่อวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๘"

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นพระมหาเถระผู้เคร่งครัดในพระธรรมวินัย เป็นผู้รักสันโดษ มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ยึดพรหมวิหารธรรม และสังคหวัตถุธรรมเป็นหลักปฏิบัติ ได้บำเพ็ญศาสนกิจอันเป็นหิตานุหิตประโยชน์เพื่อความเจริญรุ่งเรือง เพื่อความมั่นคง เพื่อความวัฒนาสถาพร ด้วยการยกประโยชน์อันสูงสุดเป็นหลักปฏิบัติ แก่สังฆมณฑล และ

ประเทศชาติบ้านเมือง เจ้าประคุณสมเด็จฯ จะพูดอยู่เสมอว่า ***"ถึงเหนื่อยยากก็เหนื่อยหาย แต่เครื่องหมายความดียังมีอยู่"*** ดังนั้น แม้จะประสบอุปสรรคนานัปการ ก็มิได้ย่อท้อ ทำงานด้วยความวิริยะอุตสาหะ มิได้เคยห่วงใยในสุขภาพร่างกาย ได้ทุ่มเททั้งแรงกายและแรงใจทำงานทุกอย่างเพื่อให้งานนั้นสำเร็จมาโดยตลอด เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ เจ้าประคุณสมเด็จฯ เริ่มอาพาธด้วยโรคทางเดินปัสสาวะ ได้เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่ออาการเป็นปกติดีแล้ว จึงได้งดรับกิจนิมนต์ทุกอย่าง แต่ยังปฏิบัติศาสนกิจในหน้าที่มิได้ขาดเลย

ในปี พ.ศ.๒๕๓๖ เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้อาพาธด้วยโรคหลอดลมและโรคปอด ได้เข้ารักษาที่โรงพยาบาลกล้วยน้ำไท ภายหลังที่ออกจากโรงพยาบาลแล้วได้กลับมาปฏิบัติหน้าที่เป็นปกติเช่นเดิม จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๓๙ ได้มีการอบรมพระอุปัชฌาย์ฝ่ายมหานิกายทั่วประเทศที่วัดสามพระยา เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้รับอาราธนาเป็นประธานให้โอวาทเปิดการประชุม ซึ่งขณะนั้นแม้ท่านจะมีสุขภาพไม่ดีนัก และแพทย์ก็ห้ามไม่ให้ใช้เสียง แต่ด้วยความเป็นห่วงงานและตระหนักถึงความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ เจ้าประคุณสมเด็จฯ จึงได้รับอาราธนากล่าวเปิดประชุม เมื่อเวลา ๐๙.๐๐ น.

หลังจากนั้นวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๓๙ อาการของโรคได้กำเริบขึ้นและมีอาการท้องเสียเข้าแทรกซ้อน หลังจากไปรักษาที่โรงพยาบาลบางโพเป็นเวลา ๑๐ วัน จึงได้ย้ายมารักษาที่โรงพยาบาลศิริราช อีกเป็นเวลา ๕ วัน เจ้าประคุณสมเด็จฯ ก็ถึงมรณภาพด้วยอาการอันสงบ เมื่อเวลา ๑๙.๑๙ น. วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙ แพทย์ได้ลงความเห็นว่า มรณภาพด้วยโรคภาวะออกซิเจนในเส้นเลือดต่ำผิดปกติ

สิริอายุได้ ๙๐ ปี ๑๐ เดือน ๒๖ วัน

๒๐ มีนาคม ๒๔๔๘ – ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙

คำปรารภ

ในการจัดตั้งมูลนิธิสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ พ.ศ.๒๕๒๙

โดย สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร)

ท่านพระเถรานุเถระ และคณะนักเรียน คณะนิสิตนักศึกษา ทุกท่าน

ก่อนอื่นเห็นจะต้องเรียนและแจ้งให้ทราบว่า มูลนิธินี้ไม่ใช่เป็นความดำริของผม ไม่ใช่เป็นความริเริ่มของผม ความจริงเป็นความดำริและริเริ่มของคณะศิษย์และท่านผู้เป็นกัลยาณมิตรของผม ได้คิดที่จะทำอะไรอย่างหนึ่ง ในเมื่อผมมีอายุครบ ๘๐ ปีบริบูรณ์ ก็ได้เริ่มก่อตั้งมูลนิธิกันขึ้น และที่จะบังเกิดขึ้นในภายหน้าก็ดี ก็ต้องถือว่าเป็นความดีงามของคณะกรรมการมูลนิธิ คณะผู้ริเริ่มและก่อตั้งมูลนิธิ พร้อมทั้งตัวมูลนิธิเอง ไม่ใช่ของผมแต่ประการใด

ความจริงมูลนิธิที่คณะจัดให้มีขึ้นดังที่ปรากฏอยู่นี้ ก็ปรารภเรื่องที่ผมจะมีอายุครบ ๘๐ ปีบริบูรณ์ ในวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ และก็ได้เริ่มดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้ในหมู่คณะผู้ก่อตั้ง ในหมู่คณะผู้เป็นกรรมการมูลนิธิ ก็ได้ช่วยกันบริจาคทรัพย์เพื่อเป็นทุนเพิ่ม และก็ได้ทราบว่าได้แจ้งไปยังท่านทั้งหลาย ส่วนใหญ่เห็นจะเป็นที่รู้จักมักคุ้นหรือเกี่ยวเนื่องกับผมเป็นส่วนมาก ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ผมเองไม่เคยนึกเลยว่ามูลนิธิแห่งนี้จะมีผู้ให้ความสนับสนุนร่วมบริจาคมาก ดังที่ปรากฏตามรายงานของท่านประธานคณะกรรมการมูลนิธิ ครั้งเดิมผมได้บอกกับผู้ที่มาขอชื่อมูลนิธิโดยจะ***ขอใช้ชื่อสมณศักดิ์ของผม ๆ บอกว่า ได้สัก ๕๐๐,๐๐๐ บาท ก็ดีเต็มที*** เกรงไปว่าอาจจะไม่ถึง เพราะเหตุว่า มูลนิธิอันนี้วัดจะรับแต่ฝ่ายเดียว ไม่มีอะไรเป็นเครื่องตอบแทน ท่านผู้เห็นประโยชน์ก็คงจะร่วมด้วย แต่ก็จะทดลองดูก่อน ตั้งแต่บัดนั้นมาจนถึง ***เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๒๙ ทุนมูลนิธิมีอยู่ถึง ๒,๐๐๐,๐๐๐ กว่าบาท*** ก็นับว่าได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี

เพราะฉะนั้น สิ่งที่ผมจะพึงพูดในที่นี้ก็คือ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงแด่ท่านผู้เป็นกัลยาณมิตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นฝ่ายบรรพชิตและคณะศิษยานุศิษย์ ท่านพระเถรานุเถระ ตลอดถึงท่านผู้มีศรัทธาทั้งหลายที่ให้ความสนับสนุนมูลนิธิแห่งนี้ และก็ได้ดำเนินการแจกจ่ายทุนตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธิ ด้วยเวลาอันไม่ช้านัก และก็ทุนที่แจกนี้แม้จะทุนละไม่มาก ก็ได้ถึง ๑๑๕ ทุน ก็นับว่ามากพอสมควรทีเดียว

วัตถุประสงค์ของมูลนิธินั้นก็อยากจะกล่าวเพื่อท่านที่ยังไม่ทราบจะได้ทราบว่า เมื่อผมทราบว่าจะตั้งมูลนิธิก็บอกตัดสิทธิ์ผู้มาติดต่อว่าวัตถุประสงค์ขอให้มีเพียง ๒ ประการ จะกี่ประการก็ตาม ๒ ประการนี้ต้องมี คือ สาธารณสงเคราะห์ ศึกษาสงเคราะห์ นอกนั้นจะเพิ่มเอาอะไรก็ตามใจ เฉพาะเกี่ยวกับวัดสามพระยาจะไม่ระบุไว้ในตราสารมูลนิธิก็ได้ เพราะว่าวัดสามพระยาเป็นวัดเล็ก เพราะฉะนั้น ถ้าไม่จำเป็นแล้วละก็ไม่ต้องใส่ลงไปด้วย เขาให้เหตุผลว่ามูลนิธิตั้งอยู่ในวัดนี้ จะต้องตั้งวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับวัดสามพระยาด้วย ส่วนทางวัดจะใช้หรือไม่ใช้ ก็เป็นเรื่องของทางวัด ผมก็เห็นด้วย เพื่อให้เขาเบาใจและสบายใจ ที่ผมหมายมั่นในเรื่องสาธารณสงเคราะห์ ศึกษาสงเคราะห์นั้น เพราะเรื่องนี้ติดอยู่ในความคิดของผมมานานพอสมควร ว่าสิ่งทั้งสองประการนี้เราควรจะทำตามกำลังและความสามารถ จัดขึ้นเป็นกลุ่มเป็นก้อน จริงอยู่ สาธารณสงเคราะห์ก็ดี ศึกษาสงเคราะห์ก็ดี ที่เรากระทำกันในเวลานี้ ก็กระทำไปตามแรงใครแรงมัน กำลังศรัทธากำลังทรัพย์ของใครมีก็ทำ ไม่ได้รวมกำลังกันทำเป็นส่วนมาก ***เพราะฉะนั้น มูลนิธิอันนี้ตั้งขึ้นผมจึงถือว่าเป็นที่รวมกำลังว่า ใครมีกำลังมากน้อยเท่าไรเอามารวมกัน*** มูลนิธิเป็นที่รวมเท่านั้น กำลังหรือทุนของมูลนิธินั้นได้จากคนอื่นทั้งสิ้น ไม่ใช่ในตัวมูลนิธิเอง มูลนิธิเป็นเพียงที่รวบรวม

สิ่งที่จะทำนั้นความจริงเป็นเรื่องใหญ่ทั้งสิ้น เอาแค่เพียงสองอย่างคือ สาธารณสงเคราะห์ ศึกษาสงเคราะห์ อันนี้ถ้าพูดกันจริง ๆ แล้วจะต้องใช้ทุนรอนมาก แต่ผมเองเห็นว่า ***มากมาจากน้อย*** ถ้าเราตั้งจิตเป็นกุศลจริง ๆ ทุน

หรือมูลนิธินี้อาจจะเติบโตต่อไปภายหน้าในระยะเวลาอันไม่นานนัก เพราะได้ใช้จ่ายผลประโยชน์อันนั้น เรียกได้ว่าเป็นชิ้นเป็นอัน หรือเป็นล่ำเป็นสันทั้งสองอย่าง ทั้งสาธารณสงเคราะห์ และศึกษาสงเคราะห์ ส่วนการสงเคราะห์ประการอื่นก็อาจจะมีโอกาสต่อไปภายหน้า ผมจึงเชื่อมั่นว่า ท่านที่ตั้งทุนไว้ถ้ายังมีชีวิตอยู่ ไม่ขาดแคลน เมื่อถึงโอกาสใดโอกาสหนึ่งที่อาจจะเพิ่มให้ตามแต่กำลังและความสามารถ เพื่อช่วยให้มูลนิธิอันนี้เจริญและเติบโตขึ้นเพื่อจะได้ทำประโยชน์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ผมยังรู้สึกอยู่ว่า ในด้านศึกษาสงเคราะห์นั้น ***แม้เราจะได้ช่วยเหลือถึง ๑๑๕ ทุน ก็จริง แต่ก็รู้สึกว่ายังน้อย*** แต่ก็เชื่อว่าในปีหน้าก็คงจะมากกว่านี้ แต่ละประเภท เช่น ชั้นประถมศึกษาก็อาจจะมีจำนวนมากขึ้น ชั้นมัธยมศึกษา และชั้นอุดมศึกษา ก็อาจจะมีจำนวนมากขึ้น แต่นี่เราพูดกันตามธรรมดา ที่เป็นมาก็น่าจะเป็นอย่างนั้น

แต่บังเอิญมูลนิธินี้มีผลกระทบอย่างแรงซึ่งแก้ไม่ได้อยู่ประการหนึ่ง คือ ดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารลดลง อันนี้เป็นภัยนอกอำนาจทีเดียว และเราจะถอนเงินอันนั้นมาทำประโยชน์ที่นึกว่าจะมีผลประโยชน์มากกว่าก็ไม่ได้ ก็จะต้องกินดอกเบี้ย ๗.๒๕ บาท ต่อไปอีก นานเท่าไรก็ไม่รู้เหมือนกัน บางทีฤกษ์งามยามดี ท่านอาจจะลดลงไปหรือเพิ่มอีกในกาลต่อไป ก็ว่าไม่ได้เหมือนกัน แต่อย่างไรก็ดี ผมยังนึกและมั่นใจเสมอว่า แม้ดอกเบี้ยในธนาคารจะลดลง ***ก็อยากจะขอร้องมูลนิธิว่า หากไม่สามารถที่จะให้จำนวนสูงกว่า ๑๑๕ ทุน ก็ขอให้พยายามคงไว้ อย่าให้ต่ำลง*** เพราะว่ามันเป็นสิ่งที่ไม่ค่อยจะดีนัก ความจริงเรื่องนี้มีหนทางแก้ เราแก้กันได้ อันนี้ก็ขอฝากท่านกรรมการมูลนิธิไว้ในที่นี้ด้วยว่า ยังไง ก็พยายามอย่าให้จำนวนทุนลดลงหรือน้อยกว่าในปีนี้ แต่ถ้าหากว่ามันงอกงามอย่างไร ก็ควรจะคิดเพิ่มไปตามส่วน อันนี้จะเป็นคุณประโยชน์มาก เชื่อว่าเจ้าของทุนทุกท่านเมื่อได้ทราบว่ามูลนิธินี้ได้ดำเนินการไปอย่างนั้นแล้ว ไม่มีผู้ใดจะตำหนิติเตียน ต่างก็จะอนุโมทนาสาธุการ

กรรมการมูลนิธิแห่งนี้ ได้ดำเนินการโดยรวดเร็วให้ได้ผลมาสงเคราะห์ในส่วนสาธารณสงเคราะห์ ในส่วนศึกษาสงเคราะห์ก็ดี ได้ทันอกทันใจ ยิ่งมีทุนมากก็จะได้สงเคราะห์ให้มากขึ้นไปกว่านี้ ให้ดีขึ้นไปกว่านี้ คือผมเห็นว่าการช่วยเหลือ ซึ่งหมายถึงการให้และการรับ เป็นธรรมอันชอบของหมู่มนุษย์ หรือเรียกตามสมัยใหม่ว่าของสังคมมนุษย์ เป็นธรรมอันชอบจริง ๆ ***แต่สังคมมนุษย์ที่เกาะกลุ่มกันอยู่ได้มันก็มีสองตัวนี้เป็นตัวเชื่อมโยง คือตัวการให้กับการรับ*** ที่เรามารวมเรียกกันว่า **การช่วยเหลือ** เป็นธรรมที่เก่าแก่ ถึงแม้ว่าในสมัยก่อนนั้นคนเราจะยังไม่เจริญด้วยวัตถุและศีลธรรมอย่างปัจจุบันนี้ ธรรมะ คือการช่วยเหลือนี้เขาก็มีอยู่ก่อนแล้ว มีมาตั้งแต่มนุษย์ยังอยู่ในป่าในดง ถ้าหากว่าเราจะได้สืบสาวราวเรื่องไป

เพราะฉะนั้น มนุษย์ที่เจริญแล้ว การช่วยเหลือจึงเป็นหน้าที่ ๆ ตนจะพึงกระทำตามกำลัง และความสามารถระดับของมนุษย์นั้น ถ้าเราบอกว่าเป็นคนเหมือนกัน ๆ มันก็น่าจะต้องเหมือนกันทั้งหมด ทำไมจะต้องช่วยเหลือเกื้อกูลอะไรกันเพราะมันคนเหมือนกัน ผมก็อยากจะกล่าวว่า ไอ้ที่เราเรียกว่าเหมือนกันนั้น เอาละมันเหมือนกัน แต่ว่าในระหว่างคนต่อคนนั้น มันมีความไม่เหมือนกันอยู่ในตัว ส่วนที่เหมือนกันก็คืออาการสามสิบสองเท่านั้น ไอ้ความไม่เหมือนกันที่มีอยู่ในแต่ละคนนั้น จะเห็นได้ว่ามีจำนวนมากเหลือเกินอันนี้แหละคือความจำเป็นที่จะต้องช่วยเหลือกันและกัน ***ผู้มีกำลังมากกว่าต้องช่วยเหลือผู้ที่มีกำลังน้อยกว่า*** ไม่ว่าจะเป็นกำลังอะไรก็ตาม

ผมจึงดีใจเป็นอันมากที่ท่านพระเถรานุเถระ และท่านผู้มีศรัทธาทั้งหลายที่เป็นฝ่ายคฤหัสถ์ได้ให้ความสนับสนุนมูลนิธินี้อย่างที่ผมไม่เคยคาดฝันจริง ๆ ถ้าท่านไปถามพวกกรรมการมูลนิธิแรก ๆ ก็จะบอกได้ว่าผมไม่ได้นึกเลย ผมพูดว่าได้สัก ๕ แสน ก็ดีแล้ว ที่ผมยินดีให้ทำนั้น ก็เพราะผมมีอายุครบ ๘๐ ปี ซึ่งเขาถือกันว่าชอบกล อายุของมนุษย์เราเขาถือเอารอบ ๒ รอบค่อนข้างสำคัญย่างเข้าเบญจเพสแล้ว ก็คงจะตกใจ เพราะไอ้ตัวเจ้าเบญจเพสนี่แหละมันไม่ค่อยจะดี ถ้าไม่บาดเจ็บก็ล้มหายตายจากหรือพลัด

พรากจากกัน อะไรเหล่านี้ ๓ รอบ ไม่ค่อยรู้สึก ๔ รอบ เริ่มจะรู้สึกนิดหน่อย พอ ๕ รอบ เริ่มจะรู้สึกทีเดียวว่าควรจะต้องทำกันแล้วให้เป็นชิ้นเป็นอัน ๖ รอบ ก็เฉย ๆ ๗ รอบ เฉย ๆ ก็ได้ แต่ว่า ๗ รอบนั้น เขาลดลงมาให้เหลือ ๘๐ ลดเสีย ๔ ปี ไม่รู้ใครเป็นต้นตำราให้ลด แต่ก็ยอมรับนับถือกัน ของเราซึ่งเป็นพุทธศาสนิกชนนั้น ถือว่าพระพุทธเจ้าของเรามีอายุพรรษา ๘๐ ปี จะนิพพาน ***การที่เรามีอายุเท่าพระพุทธเจ้าได้นี้ เป็นของวิเศษอย่างยิ่ง*** ฉะนั้น เมื่อมีอายุเท่าพระพุทธเจ้าแล้วก็ควรจะกระทำอะไร ๆ ซึ่งเป็นเครื่องหมายแห่งความชื่นชมโสมนัส จะเป็นตัวเองทำหรือผู้อื่นทำให้ก็สุดแต่ความเหมาะสม เพราะมีอายุเท่าพระพุทธเจ้านี้นับว่าวิเศษนักหนา ถ้าเกินไปถือว่าได้กำไร เราจึงถือเอา ๘๐ ปี เป็นหลัก ส่วน ๗ รอบนั้นถือว่าไม่มีความหมาย ไม่เหมือน ๕ รอบ เพราะฉะนั้นเขาถือเอา ๘๐ ปี อย่างมูลนิธิที่ตั้งขึ้นนี้ก็ปรารภอายุ ๘๐ ของผมดังกล่าวแล้ว ก็เป็นเครื่องหมายแห่งความนิยมยินดีที่ได้มีชีวิตยั่งยืนมาเท่าพระชนมายุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประการหนึ่ง และวิสัยของคนที่ไม่อยากตายนี่ ได้ ๘๐ แล้วก็อยากจะต่อเมื่อทำบุญอายุ ๘๐ แล้วนี้

การทำบุญอายุนั้น นอกจากจะเป็นเครื่องแสดงความนิยมยินดีในความเป็นไปแห่งชีวิตของตนที่ได้ล่วงมาแล้ว ตามหลักเดิมของท่าน การทำบุญอายุนั้นก็เพื่อต่ออายุ ต่อได้หรือไม่ได้ ผมไม่พูด ที่ท่านใช้กันมานั้น ใช้เป็นเครื่องต่ออายุประการหนึ่ง และการทำบุญอย่างนี้ นอกจากจะเป็นการต่ออายุแล้ว ยังหาอุบายวิธีป้องกันอันตรายแห่งชีวิตด้วย เพราะฉะนั้น การทำบุญอายุในปัจจุบันนี้ นอกจากเพื่อแสดงความยินดีชื่นชมโสมนัสหรือนิยมยินดีที่มีชีวิตอยู่รอดปลอดภัยจากชีวิตของตนมาได้แล้ว ยังเพื่อต่ออายุของตนให้ยืนยาวต่อไป เพื่อป้องกันอันตรายชีวิตไม่ให้เกิดขึ้น ที่ทำบุญอายุกันอยู่เดี๋ยวนี้เป็นอย่างนี้

อนุสรณ์หรือที่ระลึก ๘๐ ปีนั้น ผมก็เห็นว่าเป็นการสมควรและเห็นชอบ ผมจึงเห็นด้วย แต่คณะกรรมการ ศิษยานุศิษย์ที่ได้ร่วมจัดตั้งมูลนิธิ

อันนี้ และก็เชื่อว่ามูลนิธิอันนี้จะเติบโตต่อไปในภายหน้า ถ้าจะถือแบบนิมิตบ้าๆ บอ ๆ ผมจะบอกอะไรให้สักอย่าง ***วัดสามพระยานี่มีแปลก ถ้าฝนตกใหญ่อย่างวันนี้ ทำอะไรจะเจริญ*** แต่ถ้าฝนแห้งแล้งละก้อ ระวังเถอะจะชักหน้าไม่ถึงหลัง เพราะฉะนั้น ฝนตกทีแรกผมชักเคืองเทวดา ไอ้เราจะทำงานผ่าตกลงมาได้ มานึกได้ว่าคติของวัดสามพระยานี่แปลก ถ้าฝนตกหนักก่อนหน้าอย่างนี้ ไปรอด ผมเคยทำงานใหญ่มาแล้ว แต่จะไม่เล่าให้ฟัง แต่ผมชักจะเชื่อ มีคนอย่างนี้ก็แย่ นึกว่าเดี๋ยวก็หาย หายจริง ๆ ไม่กระปริดกระปรอย ถ้าหาย หายจริง และก็หายจริง ๆ ซะด้วย ผมจึงเชื่อเอานิมิตบ้า ๆ บอ ๆ นี่แหละ เชื่อว่ามูลนิธินี้จะเติบโตต่อไปในภายหน้า และก็นึกว่าปีหน้าถ้าเราไม่ล้มหายตายจากกันไป ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย ไม่ยากจนลงจนกระทั่งต้องหลบหน้ากันแล้ว ก็คงจะได้พบกันอีกที่นี่ เชื่อแน่ว่ามูลนิธิคงจะแจกทุนกันที่นี่ส่วนที่ศึกษาสงเคราะห์ และคงจะได้ทันส่วนที่เป็นสาธารณสงเคราะห์ที่เป็นหลักในโอกาสเดียวกัน ถ้าหากว่าในปีหน้า ถ้าท่านเจ้าของทุนได้รับเชิญมา ถ้าหากว่าไม่ติดขัดอะไรก็ขอได้มาชื่นชมโสมนัสในผลที่เราได้กระทำไว้ ***แต่ก็เรียนทีเล่นทีจริงว่า ให้เตรียมทุนมาเพิ่มด้วยนะครับ*** ผมเชื่อว่ามูลนิธินี้เติบโตแน่เพราะบุพนิมิตดังที่ผมได้พูดไว้เมื่อกี้นี้ ความเชื่อของผมเป็นความเชื่อเฉพาะตัวจากการที่ได้สังเกตมาหลายหน

ดังนั้น ทุนดังกล่าวนี้ ที่ได้ให้ไปแล้วนี้ เข้าใจว่าจะยั่งยืนไปหรืออยู่ยงคงกระพัน มูลนิธินี้ก็ได้โอกาสที่จะได้ทำสิ่งที่ดีมีประโยชน์แทนท่านเจ้าของทุนทั้งหลาย ไม่ใช่ของมูลนิธินะครับ **เป็นการทำกุศลแทนท่านทั้งหลายผู้เป็นเจ้าของทุน แม้ท่านจะอยู่หรือไม่อยู่ ไม่เป็นสิ่งสำคัญ มูลนิธิมีหน้าที่ ๆ ที่จะรักษาทุนจัดสรรทุนนี้ ไปเป็นส่วนสงเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ ตามเจตนาที่มุ่งหมายไว้** จึงขอให้ทุกท่านดีใจว่า กรรมดีที่ควรกระทำ เราได้กระทำแล้วทุกประการ ตามกำลังและความสามารถ เราควรจะภูมิใจได้ว่าชีวิตของเรานี้ไม่เป็นหมัน เพียงเท่านี้ผมว่าก็พอแล้ว

ในที่สุดนี้ ผมขอตั้งกัลยาณจิตอธิษฐาน อ้างคุณพระศรีรัตนตรัย ประสิทธิ์ประสาทพร ด้วยเดชะคุณพระศรีรัตนตรัย ขอจงเป็นพลวปัจจัยดลบันดาลให้ท่านผู้ทรงเกียรติคุณทั้งหลาย ทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ เจริญด้วยพลานามัย ไร้โรคาพาธปราศจากอุปัทวันตรายและอุปสรรคข้อขัดข้องทั้งหลาย เจริญยิ่งด้วยอายุ วรรณะ ปฏิภาณธนสารสมบัติ มีความอยู่เย็นเป็นสุข มั่งมีศรีสุข มีมโนปฏิภาณ ปรารถนาสิ่งใดในทางที่ชอบ ขอจงสำเร็จดังมโนรถความปรารถนา และฝ่ายบรรพชิตนั้น ขอจงถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ในศาสนาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดกาลเป็นนิตย์ทั่วกันทุกท่าน เทอญฯ

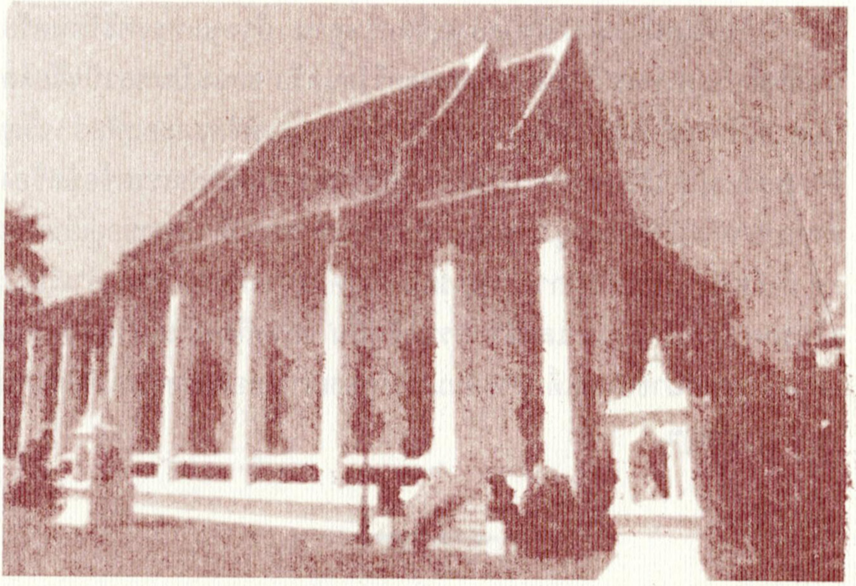

พระอุโบสถและพระวิหาร วัดสามพระยา วรวิหาร

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓
องค์พระผู้พระราชทานนาม "วัดสามพระยาวรวิหาร"

มูลนิธิสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร)

วัดสามพระยา

ประวัติวัดสามพระยา (โดยย่อ)

วัดสามพระยา เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๖๕ ถนนสามพระยา แขวงวัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ ๑๐๒๐๐

อาณาเขตวัด วัดสามพระยา มีเนื้อที่ ๑๗ ไร่ ๙๒ ตารางวา

ทิศเหนือ จดถนนพายัพ (เดิมเป็นคลองบางขุนพรหม)

ทิศใต้ จดถนนสามพระยา

ทิศตะวันออก จดอาคารบ้านเรือนประชาชน

ทิศตะวันตก จดแม่น้ำเจ้าพระยา

วัดสามพระยา เดิมเป็นวัดราษฎร์ ชื่อ **วัดบางขุนพรหม** เป็นวัดที่สร้างในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โดย **หลวงวิสุทธิโยธามาตย์ (ตรุษ)** เป็นผู้สร้างอุทิศถวายพระศาสนา และเป็นอนุสรณ์ถึง **ขุนพรหม (สารท)** น้องชาย ที่เสียชีวิตในระหว่างการก่อสร้างพระมณฑปพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี โดยได้ยกบ้านเรือนและที่ดินในหมู่บ้านลานเหนือ ปากคลองบางลำพู ซึ่งเป็นของขุนพรหม (สารท) สร้างเป็นวัด

หลวงวิสุทธิโยธามาตย์ ผู้สร้างวัด เป็นบุตรของ**พระยาราชสงคราม (สวาสดิ์)** ซึ่งเป็นชาวมอญที่อพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในสมัยกรุงธนบุรี และคุณหญิงลมุน บุตรีพระยาวิจิตรนาวี ข้าหลวงเดิมในสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระยาราชสงคราม (สวาสดิ์) มีบุตรธิดากับคุณหญิงลมุน ๔ คน คือ นายตรุษ (หลวงวิสุทธิโยธามาตย์) นายสารท (ขุนพรหม) นางสุดใจ และ นางพวา

ในปี พ.ศ. ๒๓๐๙ รัชสมัยสมเด็จพระเจ้าเอกทัศน์ แห่งกรุงศรีอยุธยา ขณะที่พม่าล้อมกรุงศรีอยุธยา พวกจีนซึ่งอาสาสู้ศึก และตั้งค่ายที่

ตำบลคลองสวนพลู ได้ยกพวกขึ้นไปยังพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ลอกเอาทองที่หุ้มพระมณฑปพระพุทธบาท และแผ่นเงินที่ปูลาดพระพุทธบาทไปแล้วเผาพระมณฑปด้วย

ครั้นถึงรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แห่งกรุงธนบุรี บ้านเมืองยังอยู่ในช่วงศึกสงคราม ไม่มีเวลาบูรณะปฏิสังขรณ์ จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเพียงหลังคามุงกระเบื้องกั้นพระพุทธบาทไว้พลางก่อน เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบวรราชเจ้า มหาสุรสิงหนาท เสด็จขึ้นไปอำนวยการปฏิสังขรณ์พระมณฑปพระพุทธบาท (ประมาณปี พ.ศ. ๒๓๓๐) ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บุตรชายของพระยาราชสงคราม คือ หลวงวิสุทธิโยธามาตย์ และขุนพรหม เป็นนายช่างเดินทางไปก่อสร้างพระมณฑปพระพุทธบาท ที่จังหวัดสระบุรี ด้วย

ในระหว่างการก่อสร้าง ขุนพรหม ได้เสียชีวิตลงด้วยไข้ป่า เมื่องานก่อสร้างพระมณฑปพระพุทธบาทเสร็จลง หลวงวิสุทธิโยธามาตย์ จึงยกที่ดินและบ้านทั้งหมดของขุนพรหม (น้องชาย) อุทิศถวายสร้างพระอารามขึ้นเรียกว่า **"วัดบางขุนพรหม"** ดังกล่าวข้างต้น

ครั้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) เป็นสมัยที่มีการสร้าง สถาปนา และปฏิสังขรณ์วัดในกรุงเทพมหานครและในหัวเมืองจำนวนมาก เพราะทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีพระราชศรัทธาแรงแก่กล้าในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ทั้งยังทรงชักชวนพระบรมวงศานุวงศ์ตลอดจนขุนนางชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งมีทรัพย์สินและไพร่พล ให้ช่วยสร้างและปฏิสังขรณ์วัดต่าง ๆ ด้วย

วัดบางขุนพรหม ซึ่งสร้างมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ ก็ได้ชำรุดทรุดโทรมเช่นเดียวกับวัดอื่น ๆ ขุนนาง ๓ คนพี่น้อง ซึ่งเป็นหลานลุงของขุนพรหม (บุตรของนางพวาน้องสาวคนเล็กของขุนพรหม) คือ

๑. พระยาราชสุภาวดี (ขุนทอง)

๒. พระยาราชนิกูล (ทองคำ) และ

๓. พระยาเทพวรชุน (ทองห่อ)

จึงได้พร้อมใจกันปฏิสังขรณ์วัดบางขุนพรหม ขึ้นใหม่ทั้งวัด แล้วน้อมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓)

เมื่อพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรวัดบางขุนพรหม ที่พระยาทั้ง ๓ ปฏิสังขรณ์ใหม่ล้วนใหญ่โต แข็งแรงและงดงาม จึงโปรดฯ รับไว้ให้อยู่ในบัญชีพระอารามหลวง พร้อมทั้งโปรดตั้งนามวัดขึ้นใหม่ เพื่อให้สมกับกุศลเจตนาและเป็นอนุสรณ์แก่ท่านพระยาทั้ง ๓ โดยพระราชทานนามว่า **"วัดสามพระยาวรวิหาร"** พระอารามหลวง ฉะนั้น วัดสามพระยาจึงเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร นับตั้งแต่นั้นมา (ภายหลังจาก พ.ศ. ๒๔๕๘ สร้อยวัดคำว่า "วรวิหาร" ได้กร่อนหายไป)

ลำดับเจ้าอาวาสวัดสามพระยา อดีตจนถึงปัจจุบัน

๑. พระนิโรธรังษี (เรือง) ในสมัยรัชกาลที่ ๓ – รัชกาลที่ ๔

๒. พระธรรมสมาจาร (ศิลา) ในสมัยรัชกาลที่ ๕ – พ.ศ. ๒๔๓๓

๓. พระเทพเมธี (ครุธ ป.ธ.๔) พ.ศ. ๒๔๓๖ – พ.ศ. ๒๔๕๖

๔. พระธรรมดิลก (ขาว เขมโก ป.ธ.๖) พ.ศ. ๒๔๕๙ – พ.ศ. ๒๔๘๐

๕. สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร ป.ธ.๙) พ.ศ. ๒๔๘๑–๒๕๓๙

๖. พระพรหมดิลก (เอื้อน หาสธมฺโม ป.ธ.๙ Ph.D.) พ.ศ. ๒๕๓๙ – ปัจจุบัน

กิจกรรมประจำปีของวัดสามพระยาในปัจจุบัน

๑. การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในโอกาสสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ เป็นต้น

๒. การเวียนเทียนรอบพระอุโบสถในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันอัฐมีบูชา

๓. การแสดงพระธรรมเทศนาเป็นประจำในทุกวันพระ (เฉพาะช่วงเข้าพรรษา จะมีการแสดงพระธรรมเทศนาทุกวัน)

๔. การทำบุญอุทิศถวายเจ้าประคุณ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ในวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ของทุกปี และถวายสังฆทานเพื่ออุทิศถวาย ทุกวันที่ ๑๖ ของทุกเดือน

๕. การเทศน์มหาชาติประยุกต์ ๓ ธรรมาสน์ ในวันอาทิตย์แรกของเดือนกันยายน

๖. การฉลองเปรียญธรรมพร้อมมอบทุนการศึกษา แก่พระภิกษุและสามเณร ที่สอบผ่านนักธรรมและเปรียญธรรม และงานทำบุญอายุวัฒนมงคลถวายแด่พระพรหมดิลก เจ้าอาวาส ในวันที่ ๑๒ – ๑๓ กรกฎาคม

๗. การมอบทุนการศึกษาและสาธารณสงเคราะห์ ของมูลนิธิสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) ให้แก่นักเรียน นักศึกษา และหน่วยงานราชการ ในวันศุกร์แรกของเดือนสิงหาคม

อนึ่ง ในทุกวันจะมีการถวายภัตตาหารเพลแก่พระภิกษุสามเณร ที่อยู่จำพรรษาหรือมาศึกษาเล่าเรียนในสำนักเรียนวัดสามพระยา ประมาณ ๑๐๐ รูป วัดสามพระยาจึงขอเชิญชวนพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธาทั้งหลาย รับเป็นเจ้าภาพถวายภัตตาหารเพลดังกล่าว และร่วมกันถวายจตุปัจจัยบำรุงค่าน้ำประปา–ไฟฟ้า รวมทั้งร่วมเป็นเจ้าภาพจัดตั้งทุน หรือเพิ่มทุนการศึกษาพระปริยัติธรรม ให้แก่พระภิกษุสามเณรวัดสามพระยาด้วย

การติดต่อเป็นเจ้าภาพ : ถวายภัตตาหารเพลพระภิกษุสามเณร

พระอรรถกิจโสภณ (สมทรง) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสามพระยา โทร. ๐๘-๑๕๕๔-๗๑๓๒, ๐-๒๖๒๘-๙๑๓๐ หรือ

พระปริยัติโศภณ (อิทธิยาวุธ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสามพระยา โทร. ๐๘-๖๑๔๙-๙๗๘๓

พระพรหมดิลก ปริยัตินายกคณาทร บวรศาสนกิจวิธาน ศีลสมาจารนิวิฐ
ตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี
เจ้าอาวาสวัดสามพระยา วรวิหาร

ประวัติเจ้าอาวาสวัดสามพระยา
(รูปปัจจุบัน)

พระพรหมดิลก ชื่อเดิม **เอื้อน** นามสกุล **กลิ่นสาลี** เกิดวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๔๘๘ ตรงกับวันศุกร์ ขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๘ ปีระกา ณ บ้านเลขที่ ๑๑๖ หมู่ที่ ๖ ตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนนครหลวงอุดมรัชต์วิทยา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ อุปสมบทเมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๑๐ ณ วัดมหาพล อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมี **เจ้าอธิการพัฒน์ ติสฺสสุวณฺโณ** วัดปรีดาราม เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระอธิการคต โฆสิโต** วัดมหาพล เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และ **พระครูอุดมนครกิจ** วัดตะโหนด เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้รับฉายาว่า **"หาสธมฺโม"**

พ.ศ. ๒๕๑๓ สอบได้นักธรรมชั้นเอก ในสำนักเรียนวัดสามพระยา

พ.ศ. ๒๕๒๓ สอบได้ประโยค ป.ธ.๙ ในสำนักเรียนวัดสามพระยา

พ.ศ. ๒๕๒๖ สอบได้ปริญญาโท สาขาบาลีและการศึกษาทางพระพุทธศาสนา ณ มหาวิทยาลัยพาราณสี ประเทศอินเดีย

พ.ศ. ๒๕๒๙ สอบได้ปริญญาเอก (Ph.D.) สาขาบาลีและการศึกษาทางพระพุทธศาสนา ณ มหาวิทยาลัยพาราณสี ประเทศอินเดีย

พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสามพระยา

พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้รับแต่งตั้งเป็นรองเจ้าคณะภาค ๑

พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดสามพระยา และเป็นเจ้าสำนักเรียนวัดสามพระยา

พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นรองเลขานุการแม่กองบาลีสนามหลวง เป็นประธานการสอบธรรม และบาลีสนามหลวง สนามสอบวัดสามพระยา

พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นรองเจ้าคณะภาค ๑

พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าคณะภาค ๑๔

พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม

พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร

ในด้านการศึกษา นอกจากจะเป็นเจ้าสำนักเรียนวัดสามพระยา และรองเลขานุการแม่กองบาลีสนามหลวงแล้ว ยังเป็นกรรมการตรวจธรรม และตรวจบาลีสนามหลวง รวมทั้งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วิชาแต่งฉันท์ภาษามคธ ประโยค ป.ธ.๘ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา

งานศึกษาสงเคราะห์และงานพิเศษ เป็นผู้มอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรวัดสามพระยา ตั้งทุน เพิ่มทุนและแจกทุนการศึกษาสงเคราะห์ โดยช่วยเหลือสนับสนุนปัจจัย อุปกรณ์การศึกษาให้แก่โรงเรียนเป็นประจำทุกปี เป็นรองประธานมูลนิธิสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) วัดสามพระยา และเป็นคณะกรรมการความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา

เกียรติคุณที่ได้รับ

- ได้รับโล่รางวัลพุทธคุณูปการ วัชรเกียรติคุณ และประกาศเกียรติคุณ จากคณะกรรมาธิการศาสนาฯ สภาผู้แทนราษฎร
- ได้รับปริญญาพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย และ
- รางวัลบัวทิพย์ ประจำปี ๒๕๕๔ จากกองทุน ๑๐๐ ปี พระพุทธวรญาณ วัดกวิศรารามราชวรวิหาร จังหวัดลพบุรี

สมณศักดิ์ที่ได้รับพระราชทาน

- ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ที่ **พระศรีปริยัติบดี** เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๐

- ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นราช ที่ **พระราชปริยัติบดี** ตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๗

- ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ ที่ **พระเทพสุธี** ธรรมปรีชาญาณดิลก ตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๒

- ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นธรรม ที่ **พระธรรมคุณาภรณ์** บวรศีลสมาจาร สุวิธานศาสนกิจจานุกิจ ตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗

- ได้รับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรอง ชั้นหิรัญบัฏ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ในราชทินนาม ที่

"พระพรหมดิลก ปริยัตินายกคณาทร บวรศาสนกิจวิธาน ศีลสมาจารนิวิฐ ตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี"

เมื่ออายุ ๘๔ ปีบริบูรณ์

ณ วันที่ ๒๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๓

โดย สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) วัดสามพระยา

ในช่วงระยะเวลา ๘๔ ปี พูดกันตามปกติสามัญสำนึก ก็ต้องยอมรับว่า เป็นช่วงเวลาอันยาวนานพอสมควรทีเดียว เวลา ๘๔ ปี คนมีอายุยังน้อยต่างก็ไม่แน่ใจว่า ตนแต่ละคนจะเอื้อมถึงหรือไม่ ดูเป็นเวลาที่น่าจะสุดเอื้อม ข้าพเจ้าเองเมื่ออายุยังน้อย มีความรู้สึกว่าอายุเพียง ๘๐ ปี ก็สุดเอื้อมแล้ว แปลกจริง ๆ เมื่อข้าพเจ้าอายุยังน้อย เห็นคนอายุเพียง ๘๐ ปี รู้สึกว่าแก่หง่อมหรือแก่หงำ ครั้นข้าพเจ้าอายุ ๘๐ ปี กลับรู้สึกตัวเองว่ายังไม่แก่หง่อมหรือแก่หงำ ดังที่รู้สึกในผู้อื่น การที่เป็นเช่นนี้ จะกล่าวอย่างอื่นไม่ได้นอกจากจะกล่าวว่า ข้าพเจ้ามีความรู้สึกเห็นแก่ตัว ไม่ยอมรับสภาพตามความเป็นจริง แก่แล้วยังไม่ยอมรับว่าแก่ ความเห็นแก่ตัวเป็นสภาพของมนุษย์ทั่วๆ ไป เรายกมือขึ้นเพื่อชี้นิ้วไปยังผู้อื่น จะชี้ไปเพียงนิ้วเดียว อีก ๓ นิ้ว จะงอเข้าหาตัว หมายความว่าผู้อื่นเอาไปหนึ่ง ฉันเอาไว้สาม เอาไว้สามยังดี ดีอย่างไร ? ดีกว่าเอาไว้หมดเลย ความเห็นแก่ตัวท่านว่าไม่ใช่คุณธรรม การที่จะไม่ให้เห็นแก่ตัว เห็นจะต้องใช้ธรรมะเป็นหลักในการฝึกอบรมฝึกฝนตนเอง เพื่อเป็นการสร้างเสริมหรือธำรงรักษาไว้ซึ่งคุณธรรม เรื่องการไม่เห็นแก่ตัว

อายุขัย หมายถึงกำหนดเขตความสิ้นอายุ จะกล่าวถึงที่เป็นมนุษย์ ท่านตั้งหลักอายุขัยไว้ แปลว่าท่านยอมรับกำหนดเวลาสิ้นสุดอายุว่าต้องมีแน่ ผู้ใดรู้หรือไม่รู้ ไม่ยอมรับรู้ทั้งสิ้น ดังนั้น จึงยุติได้ว่า เมื่อมีเกิดก็ต้องมีตายเป็นของคู่กัน เกิดเท่าใดตายเท่านั้น ไม่มีขาดไม่มีเกิน คนเราโดยทั่วไปอยากอยู่ไม่อยากตาย เพราะอาลัยหรือเสียดายชีวิต มีเฉพาะบางคนเท่านั้นที่อยากตาย ไม่อยากอยู่ ตามทางธรรมท่านสอนไว้ว่า อยากอยู่ไม่อยากตายก็ดี อยากตายไม่อยากอยู่ก็ดี ล้วนเป็นตัวตัณหาทั้งสิ้น ถ้าอยากจะพ้นตัณหาในเรื่องนี้ ก็

คืออย่าอยากอยู่ อย่าอยากตาย หรือไม่อยากอยู่ไม่อยากตาย ปล่อยให้เป็นไปตามเรื่องของอายุขัย คือเมื่อยังไม่ถึงขัยก็ยังไม่ตาย เมื่อถึงขัยแล้วก็ต้องตายอยู่ไม่ได้ คิดได้อย่างนี้ หรือตัดสินใจได้อย่างนี้ จะไม่วุ่นวาย จะไม่เดือดร้อนในเรื่องอยากอยู่ไม่อยากตาย หรือในเรื่องอยากตายไม่อยากอยู่ สบายใจดี หากยังไม่เชื่อจะลองดูก็ได้ จะพบความจริงได้ด้วยตนเอง

ความเกิดเป็นเบื้องต้นของชีวิต ความตายเป็นที่สุดของชีวิต ดังนั้น ดี-ชั่วของชีวิต จึงมิใช่อยู่ที่ตัวเกิดตัวตาย เมื่อเป็นเช่นนี้ ดี-ชั่วของชีวิต จะตั้งอยู่ตรงไหน ดี-ชั่วของชีวิตตั้งอยู่ในระหว่างเกิดกับตาย เรียกเป็นภาษาบาลีว่า "ขีวิตวุตฺติ" แปลว่าความเป็นไปแห่งชีวิต ซึ่งมีสำนักอยู่ในระหว่างเกิดกับตาย เจ้าตัวชีวิตวุตฺตินี้ สำคัญนัก เพราะจะนำบุคคลให้ตกนรกก็ได้ ให้ขึ้นสวรรค์ก็ได้ ให้เข้าถึงมรรคผล-นิพพานก็ได้ เมื่อได้ทราบว่าสำนักหรือถิ่นที่อยู่ของดี-ชั่ว อยู่ในระหว่างเกิดกับตายแล้ว ทำอย่างไรเราจึงจะเข้าสู่ดี-หนีชั่วได้ ข้อนี้ไม่ยาก เพราะไม่ใช่เป็นสิ่งสุดเอื้อมหรือเอื้อมไม่ถึง เป็นสิ่งที่ไม่สุดเอื้อมหรือเอื้อมถึงอยู่ แต่ทั้งนี้ต้องยึดเอาหลักที่ถูกต้องมาดำเนินชีวิต

ตามหลักพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระคัมภีร์ ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในเรื่องเกี่ยวกับชีวิต รวมได้แล้วในขณะนี้เป็น ๕ ประเภท ขอกำหนดเรื่องเป็นภาษาบาลีตามหลักของท่านคือ

๑ ทุชชีวิต ๒ โมฆชีวิต ๓ สุชีวิต ๔ เสฏฐชีวิต ๕ อโมฆชีวิต

(๑) ทุชชีวิต ศัพท์นี้แปลเป็นภาษาไทยว่า เป็นอยู่ชั่ว เป็นอยู่ยาก หมายความไปถึงเป็นอยู่ไม่ดี เป็นอยู่ยากแค้นแสนเข็ญ เป็นอยู่อับเฉาเศร้าหมอง

(๒) โมฆะชีวิต แปลว่า เป็นอยู่ว่างเปล่า ไม่ทำประโยชน์อันใด อีกนัยหนึ่ง หมายถึงชีวิตที่เป็นหมัน ไม่เกิดดอกออกผลให้ชื่นตาชื่นใจแก่ตนเอง-ผู้อื่น เป็นชีวิตที่ไร้คุณค่าไร้ประโยชน์

ชีวิตทั้ง ๒ ประเภทนี้ จัดไว้ในฝ่ายข้างชั่วหรือข้างเสีย เฉพาะโมฆชีวิต เคยมีผู้ติงว่าทุชชีวิตจัดไว้ในฝ่ายข้างชั่วหรือข้างเสียก็ชอบ แต่โมฆชีวิตนั้น จัดไว้ในฝ่ายข้างชั่ว หรือข้างเสียด้วย ดูกระไร ๆ อยู่ ด้วยว่าชีวิตในประเภทนี้ถึงบุญจะมิได้ทำ แต่กรรมก็มิได้สร้าง จะจัดเข้าในฝ่ายเสียได้อย่างไร ควรจะจัดเข้าไว้ในประเภทเสมอตัว ถึงไม่ได้ แต่ก็ไม่เสีย ควรจะเรียกได้ว่าเจ๊ากันไป ไม่ได้ไม่เสีย ข้อติงนี้น่าฟัง แต่บังเอิญเรื่องชีวิตผิดกับเรื่องอื่น คือไม่มีเจ๊า มีเพียง ๒ ประเภท เท่านั้น คือ ประตูได้กับประตูเสีย ไม่มีประตูที่ ๓ ดังนั้น เมื่อชีวิตดีตนไม่ได้ ก็ต้องได้ชีวิตเสียเท่านั้น เพราะคนทำชีวิตให้ไร้ค่า ทำชีวิตให้ไร้ประโยชน์ ท่านจัดไว้ในประเภทที่ชั่วหรือที่เสีย จึงเป็นการถูกต้องตามหลักทางพระศาสนา

(๓) สุชีวิต แปลว่าชีวิตที่ดี ชีวิตที่งาม ชีวิตที่มีความอยู่เย็นเป็นสุขสบาย ตามสมควรแก่อัตตภาพ ชีวิตที่ดีต้องมีศีลธรรมเป็นตัวกำกับ หรือเป็นหลักชีวิต ชีวิตที่งาม ต้องมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมจารีต ประเพณีระเบียบวินัย เป็นตัวกำกับ หรือเป็นหลักชีวิต ชีวิตที่อยู่เย็นเป็นสุขสบายตามสมควรแก่อัตตภาพ ต้องมีสัมมาชีพ คือ การทำมาหากินโดยชอบ และสมชีวิตา คือ การเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ ไม่ให้ฟูมฟายนัก ไม่ให้ฝืดเคืองนัก เป็นตัวกำกับหรือเป็นหลักชีวิต

(๔) เสฏฐชีวิต แปลว่าชีวิตที่ประเสริฐสุด หมายถึงการดำเนินชีวิตโดยมีปัญญาเป็นตัวนำ คือ นำให้รู้บาปรู้บุญ รู้คุณรู้โทษ รู้ประโยชน์รู้มิใช่ประโยชน์ รู้ได้รู้เสีย หรือนำให้รู้ทางเจริญ นำให้รู้ทางเสื่อม นำให้รู้ทั้งทางเจริญทั้งทางเสื่อม รู้เหล่านี้เป็นตัวการที่จูงเข้าหาความถูกต้อง เป็นตัวการที่พาให้หลีกหนีความไม่ถูกต้อง ล้วนเป็นทางนำชีวิตให้ถึงภาวะอันประเสริฐสุดได้โดยแท้

(๕) อโมฆชีวิต แปลว่าชีวิตไม่ว่างเปล่า ชีวิตที่ไม่เป็นหมัน ชีวิตประเภทนี้มีลักษณะตรงกันข้ามกันกับโมฆชีวิต

ชีวิตทั้ง ๓ ประเภทนี้ จัดอยู่ในฝ่ายข้างดี จัดอยู่ในฝ่ายข้างได้กำไรชีวิต อันชีวิตที่อยู่ในกลุ่มข้างชั่ว มีหน้าที่นำบุคคลไปสู่นรก ส่วนชีวิตที่อยู่ในกลุ่มข้างดี มีหน้าที่นำบุคคลไปสู่สวรรค์ และเข้าถึงมรรคผลนิพพาน จะสมัครใจเข้าอยู่ในกลุ่มไหน คือในกลุ่มชั่วหรือในกลุ่มดี ก็เลือกเอาได้ตามใจของตน ไม่มีใครบังคับใคร

อายุขัยของคนนั้น ตามคัมภีร์ในทางพระพุทธศาสนา มีเค้าเงื่อนบอกบ่งว่า มุ่งเอาร้อยปีเป็นเกณฑ์ จะเกินร้อยปีขึ้นไปบ้างท่านก็ว่าน้อย และก็มีน้อยจริง ๆ เสียด้วย ในช่วงระยะร้อยปีเป็นขัยใหญ่นี้ ท่านยังแบ่งเป็นขัยย่อยออกไปอีก แต่ไม่เรียกว่าขัย เรียกว่าวัย แบ่งเป็นขัยต้นเรียกว่า ปฐมวัย ขัยกลาง เรียกว่ามัชฌิมวัย ขัยหลังสุดเรียกว่า ปัจฉิมวัย เกินร้อยปีขึ้นไป (ถ้ามี) ท่านก็ปล่อยทิ้ง ไม่ตั้งบัญญัติ ว่าอดิเรกวัย ให้ตกอยู่ในรัศมีของปัจฉิมวัย ถ้าจะมีใครผู้ปรารถนาดีมาให้ศีลให้พรว่า ขอให้อายุยืนสัก ๑๒๐-๑๓๐ ปี อย่าเผลอตัวไปรับปากรับคำเข้า จะลำบากแก่ตัวเอง ที่สุด จะมีผู้มาคุยด้วยก็จะหายากเต็มที พูดคุยกับคนแก่ปูนนี้มันหมดรสหมดชาด เพื่อนพูดเพื่อนคุยสำหรับคนแก่ปูนนี้ เห็นมีอยู่แค่ ๒ คือ เด็กกับหมา

ชีวิตเป็นของว่างเปล่า ไม่มีแก่นสารอันใด ถ้าจะสร้างแก่นสารให้แก่ชีวิต ก็ต้องสร้างความดีทุกรูปแบบให้แก่ชีวิต ให้เต็มกำลังและความสามารถ ความดีเป็นสิ่งที่ทุกคนอาจสร้างได้ ความดีเป็นแก่นของชีวิต ผลแห่งกรรมที่บุคคลทำไว้ดีแล้ว ย่อมไม่สูญหายไปไหน พระพุทธเจ้าตรัสไว้เช่นนี้

ท่านผู้หนึ่งประพันธ์ไว้ตอนหนึ่งว่า *"อันโลกนี้ก็มีธรรมประจำที่ เมื่อทำดีไม่ได้ดีมีที่ไหน"* มีนักเลงดีแอบมาติงไว้ว่า *"ที่ทำดี ไม่ได้ดี มีถมไป"* คำติงนั้น ชักจะมีพวกเห็นด้วยพอควร ข้าพเจ้าขอเสนอตัวเข้ามาแก้ต่างคำติงแทนเจ้าของบทประพันธ์ว่า *"ดีที่ได้ ตนไม่เห็น ว่าเป็นดี"* จะผิดถูกประการใดสุดแต่วิญญูชนจะพิจารณา

อนึ่ง มีเรื่องที่ควรพูดถึงในที่นี้ด้วย กล่าวคือในหนังสือ ๗ รอบปีนักษัตร ที่มีผู้ปรารถนาดีจัดพิมพ์แจกในงานทำบุญอายุ ๗ รอบของข้าพเจ้า ในหนังสือเล่มที่อ้างถึง มีท่านหนึ่งซึ่งเป็นกัลยาณมิตรของข้าพเจ้าเอง กล่าวถึงข้าพเจ้าและกิจการที่ได้กระทำมาเล็ก ๆ น้อย ๆ ในอดีต และได้กล่าวถึงวิชา ๓ และอภิญญา ๖ โยงมาถึงข้าพเจ้าด้วย ข้าพเจ้าขอแจ้งให้ทราบในที่นี้โดยทั่วกันว่า วิชาทั้ง ๒ ดังกล่าวถึงนั้น ในทางปฏิบัติ ข้าพเจ้าไม่เคยปฏิบัติเลย แต่ในทางปริยัติข้าพเจ้าคุยได้ และคุยได้มากเสียด้วย เพราะเคยศึกษาเล่าเรียนมาทั้งตำราฉบับภาษาไทย และคัมภีร์ภาษาบาลี ผู้ได้ยินได้ฟังคงจะเข้าใจว่า ข้าพเจ้ารู้ดีและเข้าใจดีในทางปฏิบัติ ซึ่งความจริงข้าพเจ้าไม่เคยปฏิบัติมาเลยเพื่อเข้าถึงวิชาเหล่านั้นแม้แต่เพียงข้อเดียว

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ และขอบคุณกัลยาณมิตรของข้าพเจ้าทุกท่าน ทั้งกลุ่มวัดกลุ่มบ้าน ที่ได้มีกัลยาณจิตในข้าพเจ้า ในเมื่อมีอายุ ๘๔ ปีบริบูรณ์ และขออำนวยพรให้กัลยาณมิตรทุกท่าน บุญมั่นขวัญยืน อยู่เย็นเป็นสุข มั่งมีศรีสุขด้วยอริยทรัพย์หรือโภคทรัพย์ ประสบความสำเร็จในชีวิต ประสบความสำเร็จในกิจการ มีมโนปณิธานปรารถนาสิ่งใด ขอจงสำเร็จดังมโนรถความปรารถนา ทุกท่าน ทุกเมื่อ เทอญ.

ขอได้รับไมตรีจิตจากข้าพเจ้า

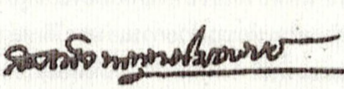

(สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์)

วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

๑๗ มีนาคม ๒๕๓๓

ความหมายของมูลนิธิ

คำว่า "มูลนิธิ" หมายถึงทรัพย์สินที่ผู้มีศรัทธาบริจาคตั้งไว้เป็นทุนเพื่อจัดหาผลประโยชน์ มาบำรุงสาธารณกุศลต่าง ๆ โดยรักษาต้นทุนเดิมไว้ไม่ให้สูญหาย แต่หาวิธีเพิ่มเติมต้นทุนเดิมให้มีมากขึ้นตามลำดับ เพื่อจะได้มีดอกผลมากขึ้นตามต้นทุนที่มีมาก ซึ่งก็คือวิธีการนำดอกผลที่เกิดจากการนำต้นทุนฝากไว้กับธนาคาร มาใช้จ่ายเพื่อการกุศลต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละมูลนิธิที่จัดตั้งตามโอกาสต่าง ๆ นั่นเอง

มูลนิธิคือขุมทรัพย์อันเป็นต้นทุนที่ผู้ใจบุญทั้งหลายได้ร่วมกันบริจาคไว้เพื่อเป็นต้นทุนคงอยู่ตลอดไป ใช้เฉพาะดอกผล ถ้ามีผู้บริจาคตั้งทุนและเพิ่มทุนกันมาก ๆ ผลประโยชน์ก็จะมากขึ้นเป็นเงาตามตัว นับว่าเป็นบุญที่ยั่งยืนนาน ทุนทรัพย์เดิมไม่สูญหาย แถมยังเพิ่มพูนดอกผลได้ใช้จ่ายให้เป็นประโยชน์อีกนานัปการ ผู้ทำบุญไว้ย่อมบันเทิงในโลกนี้ ย่อมบันเทิงในโลกหน้า ย่อมบันเทิงในโลกทั้งสอง ผู้ทำบุญไว้ย่อมผ่องใสเห็นความบริสุทธิ์แห่งกรรมของตนแล้ว ย่อมรื่นเริงบันเทิงใจในโลกทั้งสอง

ในทางพระพุทธศาสนาเรียกการบริจาคทรัพย์เป็นมูลนิธิเช่นนี้ว่า "บุญนิธิ" แปลว่าขุมทรัพย์คือบุญ มีปรากฏอยู่ใน "นิธิกัณฑ์คาถา" ว่า บุคคลที่มีทรัพย์มาก เมื่อคิดจะรักษาทรัพย์สมบัตินั้นไว้ใช้นาน ๆ ก็ฝังไว้ในดิน ในถ้ำหรือในที่เร้นลับต่าง ๆ ด้วยคิดว่าปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายและภัยพิบัติทางธรรมชาติต่าง ๆ หรือเมื่อมีความจำเป็น เช่น เกิดภัยพิบัติข้าวยากหมากแพง ก็จักนำทรัพย์สินนั้นมาใช้จ่าย หรือถ้าต้องคดีความถูกใส่ร้าย ทรัพย์สินเงินทองก็จักปลอดภัย เพราะเห็นประโยชน์อย่างนี้จึงฝังทรัพย์ไว้ในดิน หรือที่เรียกว่าขุมทรัพย์ในดิน

การฝังทรัพย์ไว้ในดินในพื้นโลก ก็เพื่อประโยชน์ดังที่กล่าวมาก็จริง แต่การฝังทรัพย์ไว้ในดินจะลึกลับซับซ้อนอย่างไร ก็ไม่อาจยังประโยชน์ทุก ๆ อย่างสำเร็จได้เสมอไป แม้ในภพในชาตินี้ เพราะทรัพย์สินเหล่านั้นอาจเคลื่อนไปจากที่เดิมบ้าง หรือผู้ฝังไว้จำคลาดเคลื่อนบ้าง หวังผลได้เพียงร้อยละ ๗๐-๘๐ เท่านั้น จวบจนถึงวันที่เจ้าของทรัพย์ต้องตายจากโลกนี้ไป ทรัพย์สินเหล่านั้นก็เป็นอันจบสิ้น ไม่ให้ประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น บางรายทิ้งทรัพย์สินไว้มาก ลูกหลานผู้อยู่เบื้องหลังต้องรับเคราะห์กรรมด้วยการแย่งสมบัติเหล่านั้นด้วยชีวิต ต้องเป็นหนี้เวรหนี้กรรมร่วมกันจากสิ่งที่เราก่อและทิ้งไว้ จึงเห็นได้ว่า ไม่ได้ให้ประโยชน์และไม่ได้รับประโยชน์อะไรเลย

ส่วน "บุญนิธิหรือมูลนิธิ" ขุมทรัพย์คือบุญ จะเป็นของผู้ใดก็ตาม มากบ้างน้อยบ้าง ที่ฝังไว้ในกองบุญต่าง ๆ มีการให้ทานเป็นต้น ได้ชื่อว่าฝังทรัพย์ มีขุมทรัพย์คือกองบุญที่ฝังไว้ดีแล้ว ใคร ๆ ก็ไม่อาจแบ่งแยกหรือลักขโมยเอาไปได้แม้แต่น้อย ดอกผลของบุญเหล่านั้นเจ้าของขุมทรัพย์คือบุญนิธิได้ผลร้อยเปอร์เซ็นต์ และติดตามให้ดอกผลไปทุกภพทุกชาติ เพราะบรรดาทรัพย์สินต่างๆ เมื่อเจ้าของตายไปจากโลกนี้แล้ว ก็ละทิ้งไว้ในโลกนี้ทั้งหมด จะนำติดตัวไปได้เฉพาะขุมทรัพย์คือบุญนิธิเท่านั้น.

ช่องทางในการฝากเงินไว้ในขุมทรัพย์

มูลนิธิสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) วัดสามพระยา

❖ เดินทางไปที่วัดสามพระยา เลขที่ ๑๖๕ ถนนสามพระยา (ซอยสามเสน ๓ หรือ ๕) ใกล้สะพานพระราม ๘ และใกล้สี่แยกธนาคารแห่งประเทศไทย (แบงค์ชาติ) ซึ่งอยู่ในเส้นทางไปบางลำพู ติดต่อสอบถามที่สำนักงานมูลนิธิสมเด็จฯ แจ้งความประสงค์กับเจ้าหน้าที่ บริจาคเงินตามกำลังศรัทธา และรับอนุโมทนาบัตร ไว้เป็นหลักฐาน

❖ เนื่องจากมูลนิธิสมเด็จฯ ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ ตามประกาศกระทรวงการคลัง ว่าด้วยภาษีเงินได้และภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๓๕ (ลำดับที่ ๑๙๔) ผู้บริจาคจึงสามารถนำอนุโมทนาบัตรดังกล่าว ไปหักลดหย่อนภาษีเงินได้ประจำปีได้อีกด้วย

❖ โทรศัพท์สอบถามในเบื้องต้น ถึงวิธีการตั้งทุนหรือเพิ่มทุนที่จะสะดวกที่สุด กับเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิฯ ดังนี้

➢ เลขานุการมูลนิธิ โทร. ๐๙-๑๗๘๕-๗๖๙๑ (พระสุวรรณเมธาภรณ์)
➢ ผู้ช่วยเลขานุการ โทร. ๐๘-๑๕๕๔-๗๑๓๒ (พระอรรถกิจโสภณ)
➢ เจ้าหน้าที่มูลนิธิ โทร. ๐๘-๗๙๒๓-๗๓๕๒ (พระมหาไชยา ชยวโร)
➢ ผู้ช่วยเลขานุการ โทร. ๐๘-๙๙๒๑-๓๑๘๘ (นายบุรินทร์ สายสกุล)

❖ ด้วยการโอนเงินเข้าบัญชีมูลนิธิ แล้วส่งสำเนาเอกสารการฝาก หรือใบบันทึกรายการโอนเงิน (สลิป) ไปให้มูลนิธิฯ ทางไปรษณีย์หรือทางอีเมล์ พร้อมที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ของท่านอย่างชัดเจน เพื่อส่งอนุโมทนาบัตรกลับไปให้ เมื่อมูลนิธิมีความเคลื่อนไหว หรือมีข่าวสารจะได้แจ้งให้เจ้าของทุนได้ทราบเป็นระยะ

✓ ชื่อบัญชี "มูลนิธิสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) วัดสามพระยา"
✓ บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ **เลขที่ ๑๕๓-๐-๑๖๔๕๗-๕**
ธนาคารกรุงไทย จำกัด สาขาสวนมะลิ
✓ อีเมล์เลขานุการ Khunin๒๐๑๒ @ hotmail.com
✓ อีเมล์ผู้ช่วยเลขานุการ B.saisakul@hotmail.com

มูลนิธิสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร)

วัดสามพระยา

มูลนิธิสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) วัดสามพระยา

ติดต่อสอบถาม ตั้งทุนหรือเพิ่มทุน ได้ที่ฝ่ายเลขานุการมูลนิธิ
วัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โทร. ๐๘-๑๕๕๔-๗๑๓๒
หรือเลขานุการมูลนิธิ โทร. ๐๘-๖๗๖๒-๗๒๘๒
(พิมพ์เผยแพร่ กรกฎาคม ๒๕๖๐)